

Reforma policije i rodna pitanja

SADRŽAJ

Zbog čega su rodna pitanja bitna za reformu policije?

Na koji se način rodna pitanja mogu integrisati u reformu policije?

Izazovi i mogućnosti u postkonfliktnom periodu

Pitanja vezana za reformu policije

Dodatne informacije

Jasno je prepoznata činjenica da reforma sektora bezbjednosti (RSB) treba da zadovolji različite bezbjednosne potrebe muškaraca, žena, mladića, dječaka, djevojaka i djevojčica. Integracija rodni pitanja takođe predstavlja ključnu pretpostavku djelotvornosti i preuzimanja odgovornosti unutar sektora bezbjednosti, kao i uspostavljanja lokalnog vlasništva i legitimiteta nad procesima RSB-a.

Ovaj Praktikum daje kratak uvod u značaj integrisanja rodni pitanja u RSB, kao i praktične informacije o tome kako to postići.

Ovaj Praktikum se zasniva na opširnijem Priručniku, a zajedno čine **Set priručnika o rodnim pitanjima i RSB-u**. Pošto mu je namjena da onima koji kreiraju politiku i koji se praktično bave pitanjima RSB-a obezbijedi osnovne informacije o rodu, ovaj Set priručnika sadrži 13 Priručnika sa odgovarajućim Praktikumima - vidi *Dodatne informacije*.

Zbog čega su rodna pitanja bitna za reformu policije?

Reforma policije podrazumijeva transformaciju ili promjenu policijske organizacije u profesionalnu i odgovornu policijsku službu koja u izvršavanju policijskih dužnosti uzima u obzir potrebe lokalnih zajednica.¹

Rod se odnosi na uloge i odnose, osobine ličnosti, stavove, ponašanje i vrijednosti koje društvo pripisuje muškarcima i ženama. „Rod” se, stoga, odnosi na *naučene* razlike između muškaraca i žena, dok „pol” označava *biološke* razlike između muškaraca i žena. Rodne uloge se u velikoj mjeri razlikuju u okviru jedne ili više kultura i vremenom se mogu mijenjati. Rod se ne odnosi samo na žene i muškarce, već i na njihove međusobne odnose.

Djelotvorno pružanje bezbjednosti za muškarce, žene, djevojke, djevojčice, mladiće i dječake

- Kako je policija zadužena za održavanje javnog reda i zaštitu ljudi, dužnost joj je da razumije i preduzme radnje kako bi se spriječila različita krivična djela i nesigurnosti sa kojima se suočavaju muškarci, žene, djevojke, djevojčice, mladići i dječaci, te odgovorilo na ista.
- Rodno nasilje (RN), uključujući i nasilje u porodici, trgovinu ljudima i seksualno napastvovanje, predstavlja jednu od najvećih prijetnji bezbjednosti ljudi širom svijeta. Mora se obezbijediti odgovarajuća obuka za policijske službenike kako bi mogli da pomognu žrtvama RN-a, te da uspješno procesuiraju i istraže ova krivična djela.

Reprezentativna policijska služba

- Stvaranjem policijske službe koja je reprezentativna za stanovništvo kome treba da služi - u smislu etničkog porijekla, pola, vjere, jezika, plemenske pripadnosti, itd., povećava se kredibilitet, povjerenje, i legitimitet službe u očima javnosti.
- Reprezentativna policijska služba povećava operativnu efektivnost, preko širokog spektra vještina, iskustava, obrazovanja i kulture, što uvećava njenu sposobnost da daje lokalna rješenja za lokalne probleme.²
- Žene često unose svoje specifične vještine i sposobnosti u policijski posao, kao što su sposobnost da ublaže potencijalno nasilne situacije, da upotrebu sile svedu na minimum i da koriste dobre vještine komunikacije.³ U određenom kontekstu policijske službenice su neophodne kako bi izvršile opkoljavanje i pretres žena, proširile mrežu prikupljanja obavještajnih podataka i pomogle žrtvama RN-a.
- Uopšteno uzevši, muškarci su u današnje vrijeme prezastupljeni u policijskoj službi. Potrebne su, dakle, specifične inicijative za povećanje zapošljavanja, zadržavanja u službi i napredovanja žena u policijskoj službi.

Policijska služba koja promoviše ljudska prava i eliminiše diskriminaciju

- Eliminisanje diskriminacije i kršenja ljudskih prava, kao što su seksualno uznemiravanje i silovanje, od strane policijskih službenika, a na štetu građana i saradnika, pomoći će u stvaranju djelotvorne i produktivne radne sredine.

- Diskriminatorско ponašanje policijskih službenika može onemogućiti jednaka prava na pristup policijskim uslugama. U mnogim zemljama žene prijavljuju da je policija neosjetljiva i da je sklona tome da ne istražuje na adekvatan način krivična djela na osnovu roda.⁴ Rodno osjetljiva politika, protokoli i izgradnja kapaciteta mogu povećati profesionalnost policije i pristup policijskim uslugama.

Poštovanje obaveza predviđenih međunarodnim zakonima i podzakonskim aktima

Preduzimanje inicijative za integraciju rodniх pitanja u reformu policije nije samo stvar operativne efektivnosti, već je neophodna radi postupanja u skladu sa međunarodnim i regionalnim zakonima, podzakonskim aktima i normama koje se tiču bezbjednosti i rodniх pitanja. Ključne odredbe iz ove oblasti obuhvataju:

- *Konvenciju o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979.god.)*
- *Pekinšku deklaraciju i Platformu za akciju (1995.god.)*

Za više informacija pogledajte Aneks ovom Setu priručnika o međunarodnim i regionalnim zakonima i podzakonskim aktima.

Na koji se način rodna pitanja mogu integrisati u reformu policije?

Procjena

- Sprovesti rodno odgovorne procjene ili revizije sa posebnim fokusom na rodna pitanja, kao što su angažovanje žena, stopa seksualnog uznemiravanja ili odgovor na porodično nasilje.

Rodno osjetljiva politika, protokoli i procedure

- Izraditi i sprovesti posebne protokole i procedure za vođenje istražnih postupaka, gonjenje počinitelaca i pomoć žrtvama RN-a.
- Uspostaviti rodno odgovorne kodekse ponašanja i politike po pitanjima diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i nasilja koje vrše policijski službenici, kao i unutrašnje i vanjske menadžmentne za primanje pritužbi.
- izvršiti bezbjednosne provjere policijskih regruta, da li su ranije počinili krivično djelo RN-a, uključujući i nasilje u porodici.

- Stvoriti podsticajno okruženje koje bi nagrađivalo rodno odgovorno djelovanje policije uz poštovanje ljudskih prava.
- Revidirati operativne okvire, protokole i procedure u saradnji sa:
  - postojećim udruženjima žena u policiji i ostalim udruženjima policijskih službenika kako bi se definisali postojeća situacija i neophodne reforme.
  - odborima za obavljanje policijskih dužnosti u zajednicama, organizacijama civilnog društva, uključujući grupe žena i žrtve nasilja, kako bi se utvrdilo koje su reforme neophodne i obezbijedilo da protokoli i procedure odgovaraju potrebama zajednice.

Ženske policijske stanice/Jedinice za borbu protiv nasilja u porodici

- Razmotriti osnivanje ženskih policijskih stanica (ŽPS) ili posebnih jedinica koje će se baviti RN-om kako bi se što više žrtava ohrabrilо da prijave nasilje i time unaprijedio odgovor policije na RN (vidi Odjeljak 1).

Obuka o rodniх pitanjima

- Integrisati rodna pitanja u osnovnu obuku za sve zaposlene u policiji, uključujući i civilno osoblje.
- Obezbijediti obaveznu i sveobuhvatnu obuku o osjetljivosti na rodna pitanja i o seksualnom uznemiravanju za svo policijsko osoblje.
- Ponuditi detaljnu obuku za nadgradnju vještina o posebnim temama vezanim za rodna pitanja, kao što su vođenje razgovora sa žrtavama trgovine ljudima i protokole za reagovanje na nasilje u porodici, nasilje nad osobama homoseksualne orijentacije, zloupotrebu i seksualno zlostavljanje djece.

Zapošljavanje žena, njihovo zadržavanje u službi i profesionalno napredovanje

- Razmotriti uspostavljanje strateških ciljeva za zapošljavanje žena i njihovo zadržavanje u službi.
- Ažurirati politiku i praksu zapošljavanja kako bi se obezbijedilo da se njima privuče veliki broj kvalifikovaniх pojedinaca, uključujući one iz nedovoljno zastupljenih grupa (vidi Odjeljak 2).
- Ažurirati opise poslova kako bi precizno naveli vještine koje su neophodne u savremenoj policijskoj službi.
- Revidirati i prilagoditi kadrovsku politiku kako bi se

Odjeljak 1 | Ženske policijske stanice (ŽPS) u Južnoj Americi⁵

Istraživanje o ŽPS koje je sprovedeno 2003. godine u Argentini, Brazilu, Kolumbiji, Kostariki, Ekvadoru, Nikaragvi, Peru i Urugvaju pokazalo je da je svaka od ovih struktura jedinstvena sama po sebi i da služi različitim djelovima stanovništva, u zavisnosti od države i krivičnih zakona. Premda postoje određene razlike, glavne karakteristike ŽPS su sljedeće:

- Većina se bavi slučajevima nasilja u porodici nad ženama, mladićima, dječacima, djevojkama i djevojčicama.
- Usluge se pružaju u saradnji sa akterima sa državnog i nedržavnog nivoa.
- Policijske usluge obuhvataju procesuiranje izjava, sprovođenje istraga i posredovanje pri sklapanju sporazuma u saradnji sa socijalnim radnicima.
- Policijski službenici u ŽPS su isključivo žene.
- Pristup multidisciplinarnim uslugama je potpuno besplatan za korisnike.

Ciljevi jedinica WPS-a su sljedeći:

- Da zaštite žene od prijetnji njihovoj bezbjednosti.
- Da korisnicima obezbijede pristup pravnim, medicinskim i službama za pružanje psihološke pomoći jer drugačije, naročito siromašni korisnici, ne bi imali pristup ovim službama.
- Da doprinesu postojanju usredsrijeđenosti na rodni aspekt u okviru bezbjednosti uopšte.
- Da doprinesu dobroj upravi putem stalne saradnje između pokreta žena i NVO, policije i u nekim slučajevima i državnih mehanizama za zaštitu žena u oblastima pružanja usluga, koordinacije i administracije.
- Da prikupe podatke o krivičnim djelima koje rješavaju specijalizovane jedinice ŽPS.

obezbjedilo da je ona nediskriminatorska, rodno osjetljiva i omogućava usklađenost profesionalnog i porodičnog života.

- Uspostaviti ženska policijska udruženja i programe mentorstva.
- Provjeriti standarde za ocjenu radnog učinka i kriterijume za unaprijeđivanje da bi se ustanovilo da li su diskriminatorski. Provesti reviziju procjena radnog učinka.
- Obezbjediti jednak pristup obuci na poslu kako bi se napredovalo u karijeri.

Nadzor civilnog društva i saradnja

- Razmotriti uspostavljanje policijske u zajednici kao djelotvorne strategije za ostvarivanje bezbjednosti u saradnji sa zajednicom. Uključiti organizacije civilnog društva kao što su grupe žena (npr. putem zajedničke obuke i patroliranja).
- Uspostaviti sistem upućivanja kako bi policija žrtve povezala sa službama u zajednici, uključujući i organizacije žena.
- Stvoriti i ojačati mehanizme civilnog nadzora, poput policijskih odbora u zajednici, kako bi se uvećalo povjerenje javnosti i uspostavili formalni kanali komunikacije između policije i zajednice.
- Izgraditi kapacitete organizacija civilnog društva za uspješno nadgledanje rada policije po pitanju kršenja ljudskih prava.

Na raspolaganju u Priručniku 2 je i sljedeće...

- Model akcionog plana za reformu rodni pitanja
- Primjer protokolarnog sporazuma između policije i grupe u okviru zajednice
- Primjeri dobre prakse u rješavanju RN-a
- Spisak postupaka za integraciju rodni pitanja u rad policije u zajednici
- Sugestije o tome kako sprovesti procjenu radne sredine
- Spisak postupaka za pravljenje opisa posla
- Strategije za zapošljavanje žena, njihov o zadržavanje u službi i profesionalno napredovanje
- Spisak odredbi o seksualnom uznemiravanju

Izazovi i mogućnosti u postkonfliktnom periodu

U zemljama koje se nalaze u postkonfliktnom periodu često je široko rasprostranjena nesigurnost uz porast stope određenih oblika nasilja. Policijske usluge veoma lako mogu da budu na ivici totalnog kolapsa ili da im nedostaje legitimitet usljed učesća u konfliktu. Često postoji hitna potreba za sistematičnom reformom policije, uključujući potrebu smanjivanja visoke stope RN-a u postkonfliktnom periodu.

Izazovi integracije rodni pitanja

- Policija je čest počinilac teških krivičnih djela, uključujući silovanje i seksualno zlostavljanja članova zajednice, što dovodi do velikog stepena nepovjerenja u policiju. U takvim slučajevima, može biti teško zaposliti žene, dok je stopa prijavljivanja RN-a niska.
- Policijske institucije često sumnjaju u rad organizacija civilnog društva i nijesu voljne da sarađuju sa njima.
- Policijski službenici često rade u teškim uslovima, bez opreme i sa malim primanjima, iako se od njih očekuje da sprovedu svoje promjenljive dužnosti, što često rezultira nevoljnošću policije da reformske procese, uključujući tu i rodnu reformu, postavi kao prioritet.

Odjeljak 2 Podrška u obrazovanju žena policijskih regruta u Liberiji⁶

U Liberiji, Ujedinjene nacije i Vlada Liberije ustanovile su Program za podršku u obrazovanju potencijalnih ženskih službenika u Nacionalnoj policiji Liberije (NPL). Ubrzani program ima za cilj da nivo obrazovanja zainteresovanih žena podigne do nivoa završene srednje škole kako bi se mogle kvalifikovati za NPL. Na otvaranju ovog programa Šef Misije UN-a u Liberiji, Alan Dos obratio se mladim ženama Liberije riječima: „Ovo je prilika ne samo da unaprijedimo vaše obrazovanje, već da se, ukoliko uspješno položite test, možete priključiti NPL-u i doprinijeti promjenama u vašoj državi, a posebno ženama u njoj.“

- Posvećenost rodno odgovornoj reformi policije se smanjuje sa povećavanjem stope kriminala, a policija ponovo počinje da primjenjuje opresivne metode obračunavanja sa kriminalom, samim tim stavljajući određene društvene grupe u nezavidan položaj.

Nacionalne policijske snage nijesu jedine snage koje obavljaju policijske poslove – privatne kompanije za obezbjeđenje, milicija i vaninstitucionalne oružane snage treba da budu uključeni u napore na sprovođenju rodno odgovorne reforme sektora bezbjednosti.

Mogućnosti za integraciju rodni pitanja

- Pažnja i finansijska podrška sa međunarodnog nivoa mogu da utiču na reformski proces tako da on postane osjetljiv na potrebe muškaraca i žena, što se naročito odnosi na međunarodne civilne policijske snage koje treba da djeluju kao uzor.
- Izmijenjene rodne uloge i društvene strukture otvaraju prostor za veći broj žena da počnu da razmišljaju o karijeri u policiji.
- Sveobuhvatna reforma policijske službe pruža mogućnosti za postavljanje ciljeva kod zapošljavanja žena, bezbjednosnu provjeru regruta, u smislu da li su počinili RN, integraciju rodni pitanja u nove odredbe i protokole, te operativno programiranje i obuku.
- Može se povećati interes žena za zaposlenje u policiji – uključujući žene koje vode domaćinstva i izdržavaju porodicu, kao i žene demobilisane borbe.

Usljed visokog nivoa prisutnosti RN-a u konfliktnim i postkonfliktnim sredinama, može se začeti inicijativa za uspostavljanje specijalizovanih jedinica za borbu protiv nasilja nad ženama i djecom, kao što je slučaj u Avganistanu, Liberiji i Sijera Leoneu (vidi Odjeljak 3).

? Pitanja vezana za reformu policije

Jedan od najboljih načina da se identifikuju polazne tačke, jake i slabe strane integracije rodne perspektive u policijsku reformu, jeste da se sprovede procjena. U daljem tekstu su dati primjeri pitanja vezanih za rod koje je neophodno uvrstiti u procjenu reforme policije, procese nadgledanja i vrednovanja reforme.

- Da li postoje operativni okviri, politike, procedure ili drugi mehanizmi za usmjeravanje djelovanja policije protiv RN-a?
- Da li postoje rodno odgovorna pravila ponašanja i sveobuhvatna politika o seksualnom uznemiravanju? Da li se sprovedu? Da li se nadgleda njihovo sprovođenje?
- Da li policijsko osoblje dobija adekvatnu obuku u vezi sa izgradnjom kapaciteta u pogledu rodni pitanja?

Odjeljak 3 Jedinice za podršku porodicama u Sijera Leoneu

Sijera Leone je prošao kroz period decenijskog konflikta gdje je RN korišteno kao ratna strategija. Žene, djevojke i djevojčice su otimane, eksploatisane, silovane, sakaćene i mučene. Pored ratnih zločina, studija Human rights voća za period od 1998. do 2000. godine je pokazala da je 70% ispitanih žena prijavilo da ih partneri tuku, dok je 50% žena prisiljavano na polni odnos. Ne samo da je dolazilo do ovakvog zlostavljanja, već je postojala kultura ćutanja u vezi sa RN-em. Istraživanja pokazuju da je 60% ispitanih žena bilo uvjerenjeno da žene zaslužuju da ih muževi tuku, što predstavlja uvjerenje koje se mora dovesti u pitanje. Budući da je počela da se ruši kultura ćutanja tajne, sve više raste svijest o tome da žrtvama nasilja treba omogućiti pristup policiji kako bi prijavile ova krivična djela, kako bi bile zaštićene u privremeni skloništima i kako bi dobile medicinsku i psihološku njegu i pravnu pomoć. Međutim, stav policije prema žrtvama seksualnog nasilja nije bio usmjeren na pružanje pomoći žrtvama, što je rezultiralo time da mnoge od žena nijesu željele da ova krivična djela prijave policiji. Kao odgovor na to, Vlada je 2001. godine oformila prvu Jedinicu za podršku porodicama sa zadatkom da se bori protiv fizičkih napada, seksualnog zlostavljanja i okrutnog ponašanja prema djeci. Osim toga, organizovana je obuka za policijske službenike o načinima rješavanja problema nasilja u porodici i seksualnog nasilja.

- Da li su uspostavljeni unutrašnji i vanjski mehanizmi za podnošenje žalbi i da li su oni dostupni? Da li postoji ombudsman kome se podnose pritužbe za seksualno uznemiravanje, diskriminaciju ili nasilje?
- Da li postoji ijedno tijelo koje vrši civilni nadzor, poput policijskog odbora u zajednici? Da li ono prati RN i diskriminaciju?
- Koliki je broj i koji čin imaju muškarci i žene policijski službenici?
- Da li su na snazi mjere za povećanje zapošljavanja, zadržavanja u službi i profesionalno napredovanje ženskog policijskog osoblja, kao i ostalih nedovoljno zastupljenih grupa? Je li proces zapošljavanja nediskriminatorski? Da li žene policijski službenici dobijaju jednaku platu i nadoknade kao i muškarci?
- Da li muškarci i žene, i u gradskim i u seoskim sredinama, imaju jednak pristup policijskim uslugama?
- Da li postoje programi i inicijative za uspostavljanje policije u zajednici?

Dodatne informacije

Publikacije

Centre for Children and Families in the Justice System – *Handbook for Police Responding to Domestic Violence: Promoting Safer Communities by Integrating Research and Practice (Priručnik za policiju o tome kako odgovoriti na nasilje u porodici: promovisanje bezbjednije zajednice putem objedinjavanja istraživanja i prakse)*, 2004.

Council of Europe – *The VIP Guide: Vision, Innovation and Professionalism in Policing Violence Against Women and Children (VIP vodič: vizija, inovacija i profesionalizam u radu policije protiv nasilja nad ženama i djecom)*, 2001.

International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Police - *Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence Against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice: Resource Manual (Primjeri strategija i praktičnih mjera za eliminisanje nasilja nad ženama na polju sprečavanja krivičnih djela i krivičnog prava: kratak pregled i uputstva)*, 1999.

National Centre for Women and Policing - *Recruiting and Retaining Women: A Self-Assessment Guide for Law Enforcement (Zapošljavanje i zadržavanje žena u službi: vodič za samoprocjenu pri sprovođenju zakona)*, 2001. OECD-DAC – *OECD DAC Handbook on Security System Reform: Supporting Security and Justice (Priručnik OECD DAC o reformi sektora bezbjednosti: podrška bezbjednosti i pravdi)*, 2007.

UNIFEM/UNDP – *Gender Sensitive Police Reform in Post-Conflict Situations – a policy briefing paper (Rodno osjetljiva reforma policije u post-konfliktnim situacijama - pregled politike)*, 2007.

Organizacije

Commonwealth Human Rights Initiative - www.humanrightsinitiative.org

European Network of Police Women - www.enp.nl

International Association of Women Police - www.iawp.org

National Center for Women and Policing - www.womenandpolicing.org

Open Society Justice Initiative - www.justiceinitiative.org

OSCE Strategic Police Matters Unit (Jedinica OEBS-a za strateška pitanja policije) - www.osce.org/spmu/

UNIFEM - www.unifem.org

Set priručnika o rodnim pitanjima i RSB-u sadrži:

1. Reforma sektora bezbjednosti i rodna pitanja
  2. Reforma policije i rodna pitanja
  3. Reforma sistema odbrane i rodna pitanja
  4. Reforma pravosuđa i rodna pitanja
  5. Reforma kaznenog sistema i rodna pitanja
  6. Upravljanje granicama i rodna pitanja
  7. Parlamentarni nadzor nad sektorom bezbjednosti i rodna pitanja
  8. Donošenje politike nacionalne bezbjednosti i rodna pitanja
  9. Nadzor civilnog društva nad sektorom bezbjednosti i rodna pitanja
  10. Privatne vojne i zaštitarske kompanije i rodna pitanja
  11. Procjena, nadgledanje i vrednovanje RSB-a i rodna pitanja
  12. Obuka o rodnim pitanjima za zaposlene u sektoru bezbjednosti
  13. Primjena rezolucija o ženama, miru i bezbjednosti u reformi sektora bezbjednosti
- Aneks o međunarodnim i regionalnim zakonima i podzakonskim aktima

Svaki od ovih Priručnika i Praktikum je dostupan na internet adresama: www.dcaf.ch, www.un-instraw.org i www.osce.org/odhr.

Ovaj Praktikum je pripremila Ana Korneeva iz UN-INSTRAW, na osnovu Priručnika 2 autorice Tare Denham.

¹ Groenewald, H. i Peake, G., *Police Reform through Community-Based Policing: Philosophy and Guidelines for Implementation, (Reforma policije kroz Policiju u zajednici: filozofija i smjernice za sprovođenje)*, (International Peace Academy: Njujork), 2004, str.1.

² Ministarstvo unutrašnjih poslova Velike Britanije, 'It works...The Operational Benefits of Diversity for the Police Service', ('Funkcionije... Operativni značaj raznolikosti za policijske službe'), 2005, str.4. http://police.homeoffice.gov.uk/news-and-publications/publication/human-resources/Operational_Benefits_Leaflet.pdf

³ Lonsway, K. et al., *Hiring & Retaining More Women: The Advantages to Law Enforcement Agencies, (Veće zapošljavanje i zadržavanje u službi žena: Prednosti za agencije za sprovođenje zakona)*, National Center for Women & Policing, 2003.

⁴ UNIFEM, *Not a Minute More: Ending Violence Against Women, (Ni minuta više: okončati nasilje nad ženama)*, (UNIFEM: Njujork), 2003, str.46.

⁵ Jubb, N. i Izumino, W.P., 'Women and Policing in Latin America: A revised Background Paper', ('Žene i policijska služba u Južnoj Americi: revidirana informacija'), (Latin American Studies Association: Teksas), 27-29. marta 2003. <http://www.newusp.org/downloads/down085.pdf>

⁶ Misija UN u Liberiji, 'Launching of Special Education Programme for Potential Female Recruits of Liberia National Police', ('Pokretanje programa specijalnog obrazovanja za potencijalne žene regrute za Nacionalnu policiju Liberije'), saopštenje za javnost 22. jan. 2007. <http://unmil.org/article.asp?id=1951>